

"אחרי הכתו את סיחון" (א,ד)

לפני זה לא היו בני ישראל מתפעלים מדברי משה, ולא היו מקשיבים לדברי התוכחות שלו, טענו עליו שהוא לא מכיר את החיים ואת הוויות העולם, ואיך בדיוק הוא יטיף לנו מוסר. אבל "אחרי הכתו את סיחון", ברגע שנחל ניצחון גדול בשדה הקרב, נהגו בו כבוד וקבלו את דברי המוסר שלו.

מגנזנו העתיק

א נקודל'ה

"והדבר אשר יקשה מכם תקרבון אלי ושמעתיו" (א,ז)

רבי מרדכי לייב ווינקלר זצ"ל, בעל לבושי מרדכי, היה מפורסם בענוותנותו, צניעותו וטוב לבו. הוא היה אומר, על כל מנהיג רוחני מוטלת החובה להקשיב בתשומת לב לכל בעיותיו של הפונה אליו ומבקש את עזרתו, ואפילו לאותן בעיות שאין ביכולתו לעזור. אדם מרגיש הקלה מרובה מעצם העובדה שהוא יכול לשפוך את מר לבו לפני הרב שמאזין לו בתשומת לב. זאת כוונתו של משה רבינו במילים 'והדבר אשר יקשה מכם תקרבון אלי ושמעתיו' משה לא מבטיח שיפתור את הבעיה, אלא רק שישמע, עצם ההקשבה והשמיעה עוזרת, גם אם לא תמיד יוכל לעזור.

לבושי מרדכי

"אלה הדברים אשר דיבר משה בעבר הירדן" (א,א)

לכאורה קשה איך משה רבינו שתמיד היה ממליץ על כלל ישראל מזכיר כאן את כל המקומות שהכעיסו וחטאו לה? אלא עונה ה'דברי ישראל' שידוע שמשנה תורה זהו תשובה, וכדי לחזור בתשובה, צריך להזכיר את כל המעשים בכדי להיטהר, וידוע שכל תשובה שבאה יחד עם תורה הרי זה תשובה מאהבה, וכעניין "הוא יפתח ליבנו בתורתו וישם בליבנו אהבתו" ועל ידי תשובה מאהבה נהפכים לו כל עוונותינו לזכויות, ולכן משה רבינו הזכיר את כל המקומות שחטאו בהם כדי שיתהפכו החטאים לזכויות ומעשים טובים.

דברי ישראל

הגיליון לזכות ולבריאות אדונינו מורינו
ורבנו ר' ישכר דוב בן מרים שליט"א

"שמוע בין אחיכם ושפטתם צדק" (א, טז)

כשר' יהונתן אייבשיץ זי"ע, הגיע לגיל למצוות, הוא נשאל על ידי אחד איך הוא התמודד עם טענות היצר הרע, מכיוון שעד היום לא היה בו אלא רק את היצר הרע, אמר לו הנער העילוי, הייתי אומר לו את דברי הגמרא בסנהדרין: שכתוב בתורה 'שמוע בין אחיכם ושפטתם צדק' הרי זה אזהרה לבית דין שלא ישמע בעל דין עד שיבוא בעל דבר חברו ואזהרה לבעל דין שלא יטעים דבריו לבית דין עד שיבוא בעל דין חברו. לפי זה אמרתי ליצר הרע אסור לי לשמוע טענותיך וכן אסור לך להשמיעם עד שיבוא בעל דיןך הוא היצר הטוב ואז אשפוט ביניכם.

דברי חכמים וחיזקות

"ואמר אלכם בעת ההוא לאמר לא אוכל לבדי שאת אתכם" (א, ט)

אמר הרה"ק האמרי חיים מוויזניץ זי"ע, תיבת 'שאת' עם הכולל היא בגימטריא שבת, וגם ראשי תבות 'את שבתותי תשמורו'. ובזה נרמז לבני ישראל לזכור שבשבת קודש אין זה מן הראוי להיות לבד, אלא מוכרחים לשבת יחדיו במסיבת חברים.

ליקוטי אמרי חיים

"וייטב בעיני הדבר" (א, כג)

לכאורה אם בעיניי משה לשלוח מרגלים היה הדבר טוב,, למה זה נחשב לבני ישראל לחטא? אלא, משה רבינו הטיף להם מוסר ואמר להם: תראו את עצמכם עד איפה חטאתם הגיעו, שגרמתם לזה שגם בעיניי ייטב... פגמכם היה כה רציני עד שנגע אפילו אלי, שכן פגמים של ישראל נוגע אל מנהיגיהם.

שפת אמת

"ויברך אתכם כאשר דבר לכם" (א,יא)

הגויים מרבים לדבר על היהודים, שיש להם הכי הרבה כסף, ושהם הכי חכמים וכו' וכו', 'ויברך אתכם' - זוהי הברכה ש"כשאתה דיבר לכם" שכל מה שהם מדברים על היהודים - שזה באמת מה שיהיה ליהודים.

אמרי שאול

"באר משה את התורה הזאת" (א, ה)

אומר רש"י בשבעים לשון פרשה להם, שואל החידושי הרי"ם למה היה צורך לפרש את התורה בשבעים לשון? והוא עונה כי בגלל שהקב"ה ידע שעם ישראל עתידים להיות פזורים בכל העולם ויתבוללו בתוך האומות, ולכן פירש את התורה בשבעים לשון, שבכל לשון ובתוך כל עם וארץ יהיה ניצוץ של תורה.

חידושי הרי"ם**"ראה נתתי לפניכם את הארץ באו ורשו את הארץ" (א, ח)**

למה בתחילת הפסוק כתוב לשון נתינה 'ראה נתתי לפניכם את הארץ' שמשמעו מתנה, ובהמשך הפסוק כתוב 'באו ורשו את הארץ' לשון ירושה, ולכאורה מתנה וירושה שונות זו מזו ואין דין זה כדין זה? אלא האמת היא שעיקר נתינת הארץ לכלל ישראל הייתה בגלל ההבטחה שניתנה לאבות, ככתוב "ולמען הקים את הדבר אשר נשבע לאבותיך", הרי שכל זכותם של כלל ישראל בארץ ישראל היא בגדר ירושה, אלא שלא הובטח לאבות איזה דור יזכה בירושת הארץ, ורק מפני שדור המדבר היה דור דעה לכן הייתה הנתינה דווקא להם.

הגר"א**"בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר" (א, ה)**

והלא מצוות התורה מתחילות רק מפרשת ואתחנן בעשרת הדברות ועד אז נאמרו רק דברי תוכחה בלבד, אם כן היה צריך לומר רק שם בפרשת ואתחנן "הואיל משה באר את התורה הזאת", ולמה זה כתוב כאן? אלא יש לומר על פי הכתוב בספרים שאחד מעיקרי העבודה ביהדות הוא לשוב בתשובה לפני שבאים ללמוד תורה, כמו שאמר החוזה מלובלין שכל הלומד תורה ואינו חוזר בתשובה לפני כן עליו הכתוב אומר, "ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי" (תהילים נ"ו) לפיכך פתח גם משה בדברי תוכחה. לפי זה מובן יפה מדוע כתוב בפרשתנו בפרשת התוכחה "הואיל משה באר את התורה הזאת", שמכיוון שביקש לבאר להם את מצות התוכחה, לכן הקדים להם דברי תוכחה על חטאיהם להביאם לידי תשובה כי שניהם קשורים אחד בשני.

מאור השמש מתוך לבוש יוסף**"ובדבר הזה אינכם מאמינים בד' אלקיכם" (א, לב)**

מפרש החתם סופר "ובדבר הזה", שאתם מפחדים ויראים מדברי המרגלים, ואתם מאמינים בשקריהם, זה מראה ומעיד עליכם, ש"אינכם מאמינים", בד' ההולך לפניכם, כי בתור מאמינים, איזה ערך יש לדברי המרגלים, כנגד הבטחת שמו יתברך.

חתם סופר**אזיס ווארט**

"ראה נתתי בידך את סיחון האמורי מלך חשבון ואת ארצו החל רש והתגר בו מלחמה ואשלח מלאכים.. אל סיחון מלך חשבון דברי שלום לאמר" (ב, כד-כו)

לכאורה מדברי הפסוק נראה כאילו משה רבינו עשה את ההיפך מרצון ה' שהרי בתחילת הפסוק הקב"ה ציווה את משה רבינו להתגרות בו במלחמה, ובסוף הפסוק כתוב שמשלח רבינו שלח אליו דברי שלום: אלא אפשר לומר על פי מה שכתוב בתהלים 'אני שלום וכי אדבר המה למלחמה', והכוונה היא שטבע הנכרי הוא, שכאשר מדברים איתו על שלום – הוא חושב שפחדים ממנו ולכן מתחיל במלחמה. ואותו הדבר כאן, משה רבינו כשרצה לגרות את סיחון, הוא שלח אליו דברי שלום כדי שיצא למלחמה נגדו. ובזה קיים את מה שציווהו השי"ת 'והתגר בו מלחמה'.

כרם חמד**"ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם" (א, יא)**

שאל האדמו"ר ר' ליבלי איגר מלובלין זי"ע, מה ראה משה רבינו לברך את ישראל דווקא בשעת תוכחה? ומה המשמעות של המילה 'ככם' ותיירך, שבזמן שהתחיל משה להוכיח את ישראל על חטא העגל וחטא המרגלים וכו', ראה שעם ישראל נפלו לתוך עצבות איומה, ואז עצר ופתח בברכה לעודדם: 'ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים', כלומר אל תפלו ברוחכם, למרות כל התוכחה אתם עדיין בני מעלה גדולים, וברכתי היא שיוסיף לכם 'ככם' - היינו אנשים כמותכם ובדרגתכם.

ילקוט מאיש לרעהו, עיטורי תורה

הגיליון מוקדש לזכות אלקנה בן רוחמה ולהחזרת כל אחינו החטופים במהרה

"רב לכם שבת בהר הזה..פנו וסעו לכם וגו' (א,ו-ז)

רב לכם שבת בהר הזה - אתם יותר מדי מתעסקים עם ה'לכם', פנו וסעו לכם - תפנו ותסעו מה'לכם'.

ר אברהם שכר מרדומסק

"כוכבי השמים לרב" (א,י)

יש מאות מליוני כוכבים, אבל כל אחד מהם שונה ומיוחד לעצמו וזהו גם הברכה שעל אף שהם "לרוב" עדיין יהיו כלל ישראל ככוכבי השמים – כל אחד וייחודיותו.

באר משה

"והדבר אשר יקשה מכם תקרבון אלי ושמעתיו" (א,יז)

יש דברים שברומו של עולם ורק צדיקים בדרגתם יכולים לשמוע, אומר משה רבנו לכלל ישראל 'והדבר אשר יקשה לכם' – תקרבון אלי' – הכוונה - תתקרבו למדרגה שלי ואז תוכלו לשמוע ולהבין.

בעל שם טוב

"רב-לכם שבת בהר הזה פנו וסעו לכם" (א,ו-ז)

כתוב ש"כפה עליהם הר כגיגית ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה - מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם" אומר משה רבנו "רב לכם סב את ההר הזה" - מספיק עם התירוץ הזה שקיבלתם את התורה בכפיה...

מפי השמועה

'הר' - זהו יצר הרע ובשביל להתגבר על היצר הרע צריך להתחבר לרב ולצדיק, אומרת התורה - רוצים לדעת איך לסובב את ההר? איך להתגבר על היצר הרע? על ידי "רב לכם" - תיקחו לעצמכם רב וצדיק שתתחברו אליו.

ר' יעקב צבי מדינוב

אל תראו בכל מכשול הר שאי אפשר לעבור מעליו, אלא "פנו וסעו לכם" – התגברו על כל המניעות, ועברו מעל כל הר כאילו היה חוט השערה.

מאור ושמש

"שמע בין אחיכם ושפטתם צדק" (א,טז)

"שמע בין אחיכם" – רק כשתשמעו את אחיכם ותבינו מה עומד מאחורי התנהגותו, רק אז "ושפטתם צדק".

ר' הרשל מרימינוב

"הבו לכם אנשים חכמים ונבונים" (א,יג)

"אלה הדברים" - זה מוסר שמשה רבנו אומר לכלל ישראל, כתוב במשלי "אל־תִּזְכֹּחַ לֵךְ פֶּן יִשְׁנָאָךְ הֹכֵחַ לְחָכְם וְיִאָּהֲבָךְ", הפשט הרגיל זה שאל תזכיר לך כי הוא ישנא אותך וכו', השל"ה הקדוש אומר פשט אחר שבעצם מדובר באותו אדם והתורה מלמדת אותנו איך להוכיח בן אדם אחר - אל תזכיר אותו ותגיד לו שהוא לך כי הוא ישנא אותך, אלא כשאתה מוכיח אותו תגיד לו: אתה חכם ונבון והמעשה הזו לא מתאים לך וכדומה, וזה מה שמשה רבנו אומר "הבו לכם אנשים חכמים ונבונים" - תפנו אליהם בגישה כזאת של אנשים חכמים ונבונים ורק כך תצליחו להוכיח.

של"ה הקדוש

"במדבר בערבה מול סוף וגו' ולבן וחצרות ודי זהב"

במילי אלו באה התורה ללמד אותנו איך להתנהג: "במדבר" - לשון 'דיבור' - לשמור על דיבור נקי, "בערבה" - לשון 'ערב' - מתוק - להישמר מהתאוות שזה מתוק כי התאוות האלו הם 'בערבה' - אותיות "רע בה", ומה העצה להינצל מהתאוות? הדבר הראשון זה 'מול סוף' - לזכור תמיד את הסוף - למי אתה עתיד לתת דיו וחשבון, והדבר השני זה 'לבן' - לשים לב ולשמור גם על הפה וגם על הלב 'בלבן' - יש את האותיות 'לב', "לבן" - בגימ' 82 עם הכולל (3) בגימ' 85 כמו 'פה', 'בחצרות' - מרמז על לשבות בחצרות ה', 'ודי זהב' - די לריצה אחרי הכסף והזהב - אלא להסתפק במה שיש.

פיתוחי חותם

בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר (א,ה)

ברש"י: 'הואיל', התחיל. דרש הרה"ק רבי חנוך העניו מאלכסנדר זי"ע, משה רבינו בסוף ימיו, אחרי שקיבל את התורה מפי הגבורה ולימד אותה לכלל ישראל ארבעים שנה, עדיין חשב שהוא רק בהתחלה. הבעל שם טוב הקדוש זי"ע פירש 'תורת ה' תמימה' כי אף אחד לא נגע בה עדיין

אמרות טהורות

"ה' אלוקיך עמך לא חסרת דבר" (ב,ז)

אומר הצדיק ר' משה קוברין - אם יהודי מסתובב עם הידיעה ש'ה' אלוקיך עמך' אזי "לא חסרת דבר" - לא חסר לו כלום.

ר' משה מקוברין

"לא תכירו פנים במשפט" (א,יז)

כשהקב"ה שולח משפטים ודינים על אדם - טמון בזה גם הרבה רחמים, וכשבא היהודי אל הצדיק ומספר לו על צרתו, אומרת התורה לצדיק "לא תכירו פנים במשפט" - אל תגיד לבן אדם שאתה רואה את החלק של הרחמים בצרה - את הפנים האחרות של המשפט אלא תתפלל על צרתו וכאבו של אותו אדם.

מחשבת נחום

"וחצרת"

למה מחלוקת קרח נקרא דווקא חצרות? אלא שלמה תיקן 'עירובי חצרות' בשביל לאחד בין כלל ישראל - שמאחדים את החצרות אבל קרח פילג ורצה שיהיו הרבה חצרות נפרדות, לכן נקרא "חצרות".

חידושי הר"ם

"ואמר אלכם בעת ההיא לאמר לא אוכל לבדי שאת

אתכם"

זהו רמז לענווה וכך צריך לקרוא את הפסוק "ואמר אלכם בעת ההיא לאמר לא" - יהודי צריך להגיד לעצמו שהוא "לא" - שהוא קטן וכלום ורק אז תצליחו ש"אוכל לבדי שאת אתכם" שהקב"ה יהיה בעזרכם.

משמרת איתמר

"אֲחִינוּ הַמֵּסוּ אֶת־לִבָּנוּ"

כמסתכלים בטעמי המקרא על הפסוק שלמעלה אפשר לראות שהמילה "אחינו" מגיעה עם הטעם 'תלישא קטנה' ולאחריו יש את הטעמים 'קדמא ואזלא' - וזהו רמז לאהבת חברים - שתמיד צריך לראות שלא יהיה אפילו תלישא קטנה אפילו ריב קטן, כי ישר זה נהיה "קדמא ואזלה" ישר זה הולך וגדל ומתפתח לריבים גדולים - לכן עלינו להישמר שאפילו ריב קטן יכול להיות הרסני.

בית אהרון

"וחצרות ודי זהב" (א,א)

וברש"י "וחצרות" - מחלוקות של קרח, "ודי זהב" הוכיחן על העגל, לכאורה מה הקשר בין שניהם? למה זה כתוב אחד ליד השני? אלא כשהיהודים עשו את העגל - הקב"ה שאל את משה מה זה? ענה משה להקב"ה 'לי צויתי ולא להם' - ומשה רבנו התכוון לדיבור הראשון "אנכי ולא יהיה לך" - לא כתוב "לכם" - אז הציווי היה רק למשה רבנו, וכשבא קרח ואמר ש"כל העדה כולם קדושים" זה אומר שבעצם כולם קדושים כמשה ומה שהקב"ה ציווה 'אנכי ולא יהיה לך' - הוא ציווה את המצווה לכולם וממילא התחייבו בעגל, ולכן הם כתובים אחד ליד השני.

חיד"א

"איש אחד לשבט" (א,כ"ג)

אמר הרה"ק האמרי חיים מוויזניץ זי"ע, הסגולה הנפלאה לעבודת הבורא יתברך היא, שיהיה לכל אחד חברים טובים ונאמנים. אבל אם אדם נשאר רק 'איש אחד', ללא כל חבר, אז 'לשבט' - מגיע להלקותו בשבט, כי אדם צריך חבר נאמן! וכך גם כתוב בצעטיל קטן של הנועם אלימלך זי"ע.

ליקוטי אמרי חיים

"אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל"

הגמרא בבבא בתרא אומרת על כלל ישראל ש"רובן בגזל, מיעוטן בעריות וכולן באבק לשון הרע" - ז"א שכולם נכשלים בעבירה של אבק לשון הרע, וזה גם מה שמרומז פה בפסוק "אלה" - ר"ת א'בק ל'שון ה'רע - על זה משה דיבר "אל כל ישראל" כי כולם נכשלים בזה.

ספרים

"וחצרת ודי זהב" (א,א)

אמר הרה"ק רבי מרדכי דוב מהורנסטייפל זי"ע, אל תטעה לחשוב על אנשים שהם צדיקים ומשוטטים בחצרות של עולמות עליונים. אם ברצונך לדעת את טיב האדם, הדרך לעשות זאת היא - 'ודי זהב', על פי התנהגותו בענייני ממון, כפי שאמרו חז"ל (עירובין סה, ב): בשלושה דברים אדם ניכר, בכיסו וכו'.

מאורי אור